

**PODSTAWOWE WIADOMOŚCI
Z GRAMATYKI POLSKIEJ
I WŁOSKIEJ**

SZKIC PORÓWNAWCZY

Katarzyna Kwapisz-Osadnik

**PODSTAWOWE WIADOMOŚCI
Z GRAMATYKI POLSKIEJ I WŁOSKIEJ
SZKIC PORÓWNAWCZY**

NR 134

Katarzyna Kwapisz-Osadnik

**PODSTAWOWE WIADOMOŚCI
Z GRAMATYKI POLSKIEJ I WŁOSKIEJ**

SZKIC PORÓWNAWCZY

Redaktor serii: Językoznawstwo Neofilologiczne
Maria Wysocka

Recenzenci
B. Krzysztof Bogacki
Maria Malinowska

Spis treści

Od Autorki	7
----------------------	---

FONOLOGIA / FONETYKA

1. Fonem i głoska	11
2. Procesy fonologiczne (fonetyczne)	13
3. Spółgłoski w języku włoskim i polskim	19
4. Samogłoski w języku włoskim i polskim	26
5. Sylaba	29
6. Elementy prozodyczne	32

MORFOLOGIA

1. Części mowy	39
2. Rodzajnik	40
3. Partykuła	44
4. Rzeczownik	46
5. Przymiotnik	53
6. Zaimek	65
7. Czasownik	74
8. Przysłówek	86
9. Przyimek	91
10. Spójnik	96
11. Wykrzyknik	102

SKŁADNIA

1. Zdanie proste	107
2. Zdanie złożone	119

SŁOWOTWÓRSTWO

1. Procesy słowotwórcze	139
2. Derywacja sufiksalna — wybrane sufiksy i ich funkcje semantyczne	142
3. Derywacja prefiksalna — wybrane prefiksy i ich znaczenia	156
4. Derywacja wsteczna. Derywacja z sufiksem zerowym	160
5. Derywacja niewłaściwa (konwersja)	161
6. Wyrazy złożone	162
7. Skracanie	167
Zamiast wniosków	169
Bibliografia	183

Od Autorki

Książka została napisana z myślą o:

- studentach italianistyki, którzy w programie nauczania mają zajęcia z gramatyki porównawczej,
- prowadzących ten typ zajęć nauczycielach, dla których ma być pomocą dydaktyczną,
- osobach uczących się języka włoskiego, przed którymi tyle niezrozumiałych zjawisk i struktur, niemających odpowiedników w języku ojczystym,
- Włochach, próbujących poprawnie posługiwać się językiem polskim.

Forma podręcznika przypomina raczej zestawienie terminów gramatycznych niż obszerne studium komparatystyczne. Chodzi bowiem o zasygnalizowanie podobieństw i różnic w nomenklaturze polskiej oraz włoskiej, a nie o szczegółowe zbadanie czy omówienie zjawisk językowych.

Biorąc pod uwagę podstawowe wiadomości z gramatyki, jakimi powinien dysponować potencjalny Czytelnik, książkę podzieliłam na cztery części, z których każda poświęcona została jednemu poziomowi wyróżnionemu w strukturze języka.

Część pierwsza zawiera opis **poziomu fonologicznego**, tj. opis fonemów, które mają funkcję dystynktywną, tzn. służą do rozróżniania znaczeń bardziej złożonych jednostek języka, i które podlegają różnym procesom fonologicznym i fonetycznym.

Część druga obejmuje **poziom morfologiczny**, w którego obrębie funkcjonują tradycyjnie rozumiane części mowy (np. rzeczownik, przymiotnik, czasownik), kategorie gramatyczne charakteryzujące części mowy (np. osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb) oraz morfemy zawierające informacje leksykalne i gramatyczne.

W trzeciej części opisuję **poziom syntaktyczny**, na którym występują zdania proste i złożone, a ich poszczególne składniki spełniają określone funkcje.

Czwartą część poświęcam omówieniu **poziomu leksykalnego** z bazą leksemów powstałych w wyniku takich operacji, jak derywacja, kompozycja czy skracanie.

Wszystkie wymienione jednostki i kategorie zostały zestawione tak, aby przede wszystkim wykazać, w jakim (podstawowym) stopniu różnią się ich zakresy terminologiczne w systemie języka polskiego i włoskiego.

W części praktycznej Czytelnik będzie miał możliwość sprawdzenia swoich wiadomości z gramatyki porównawczej polsko-włoskiej, odpowiadając na pytania dotyczące struktur obu języków na wszystkich wcześniej omówionych poziomach oraz wykonując ćwiczenia, których celem jest sformułowanie komentarza porównawczego na podstawie konkretnych przykładów użycia jednostek i kategorii należących do obu systemów językowych. Brak klucza nie jest przypadkowy — chodzi o zachętę do rozmowy z prowadzącym zajęcia, który rozwieje wątpliwości i pomoże lepiej zrozumieć terminologiczne (i nie tylko) zawiłości gramatyczne.

Aby ułatwić lekturę, celowo pominęłam odniesienia do literatury przedmiotu. Wszystkie pozycje, będące zarówno odniesieniem teoretycznym, jak i źródłem przykładów, zostały podane w bibliografii zamieszczonej na końcu książki.

Podręcznik ma stanowić zachętę do próby interpretacji różnic oraz do szerszych, bardziej wnikliwych rozważań nad strukturą i funkcjonowaniem języków, w których zachodzą podobne zjawiska, przejawiające się jednak w odmienny sposób.

Zacznijmy od różnicy pochodzenia języka włoskiego i polskiego oraz ich przynależności do rodziny języków:

1) język polski wywodzi się z języka prasłowiańskiego, a język włoski z łaciny potocznej, choć i język prasłowiański, i łacina mają wspólne pochodzenie, tzn. język praindoeuropejski;

2) język polski należy do rodziny języków słowiańskich, a język włoski — do rodziny języków romańskich, ale zarówno języki romańskie, jak i języki słowiańskie zaliczają się do indoeuropejskiej rodziny językowej.

* * *

Pragnę podziękować Recenzentom, Pani Profesor Marii Malinowskiej i Panu Profesorowi Krzysztofowi Bogackiemu, za cenne uwagi krytyczne i komentarze. Dziękuję także Pani Krystynie Jarzyńskiej, polonistce z pasją, za Jej bezinteresowną pomoc.

Redakcja: Barbara Malska
Redakcja techniczna: Barbara Arenhövel
Korekta: Lidia Szumigala
Skład i łamanie: Alicja Załęcka

Copyright © 2012 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 1644-0552
ISBN 978-83-226-2135-6
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-534-6
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 11,75. Ark. wyd. 13,0. Papier offset.
kl III, 90 g Cena 18 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c. M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

**Cena 18 zł
(+ VAT)**

Katarzyna Kwapisz-Osadnik **PODSTAWOWE WIADOMOŚCI Z GRAMATYKI POLSKIEJ I WŁOSKIEJ**

**ISSN 1644-0552
ISBN 978-83-8012-534-6**